

MUHAMMED, ALEJHISSELAM, VJEROVJESNIK ALLAHOVIH DANA

dr. Dževad HODŽIĆ

Sažetak

Temeljna poruka Muhammedove, alejhisselam, misije je navjestiteljska i odnosi se na budućnost. U tekstu je riječ upravo o tom, budućnosnom sadržaju, Muhammedove alejhisselam poruke, koji predstavlja onu perspektivu koju smo u našem razumijevanju svijeta i povijesti bitno izgubili iz vida, pa se već stoljećima prema Istini odnosimo malodušno, bez vjere, bez nade.

Ključne riječi: Muhammed alejhisselam, vjerovjesnik, budućnost, prošlost, razumijevanje islama

„Vi u Allahovom Poslaniku lijep uzor imate za onoga ko se Allahu i Onom svijetu nada, i puno spominje Allaha.“ (*Al-Ahzab*: 21)

„Ti reci onima koji vjeruju da praštaju onima koji se Allahovim danima ne nadaju u kojima će On nagraditi ljude prema onome kako su zaradili.“ (*Al-Džasije*: 14)

Muhammed, alejhisselam, je Allahov poslanik (*rasūl*), i Allahov vjerovjesnik, glasonoša, navjestitelj vjere (*nabiyy*). Dok se u prvom, užem, određenju naglašava prezentni sadržaj njegove poslaničke misije u kojoj on donosi istinu u sada i ovdje objektiviziranoj formi novog vjerzakona (*shari'a*), u drugom, širem, određenju naglašava se njegova vjerovjesnička misija u kojoj on najavljuje istinu u formi Božijeg obećanja, radosne vijesti, opomene. Muhammed, alejhisselam, kao vjerovjesnik najavljuje istinu koju iščekujemo, kojoj idemo u susret.

Unatoč većoj zastupljenosti termina *resul* u Kur'anu i unatoč ekskluzivnijoj značenjskoj vrijednosti poslaničke misije – jer, svi Božiji poslanici su vjerovjesnici dok svi Božiji vjerovjesnici nisu poslanici – Muhammed, alejhisselam, je najprije i najviše vjerovjesnik – *nabiyy*.

Temeljna poruka njegove misije je navjestiteljska. Njegova se misija odnosi na budućnost. U svojoj najdubljoj naravi, njegova je misija budućnosna, ona je anticipacija: ona u budućnost gleda, budućnosti stremi, budućnost nosi u sebi. Njegova se poruka primarno tiče ne onog prošlog, nego onog što još nije bilo, što će tek biti. Vjera ne potiče, ne osnažuje, ne održava nadu, ona je potpuno i izravno nada.

Ako je to tako, onda bi se, po mnogo čemu sudeći, moglo kazati da se povijest muslimanske religijske misli, u najmanju ruku, u nekim njenim potonjim etapama i dionicama, odvija, u velikoj mjeri, u znaku zaborava izvornog budućnosnog, navjestiteljskog, proročkog, eshatološkog, ali i etičkog značenja islama.

Naš zaborav vjerovjesničkog značenja poruke Muhammeda, alejhisselam, pokazuje se u enormnom gubitku eshatologije u muslimanskom mišljenju: ko, naprimjer, od značajnijih muslimanskih mislilaca u dvadesetom stoljeću tematski značajnije uzima u obzir kur'anske i poslaničke nagovještaje događaja svršetka povijesti (*ahir-i-zaman*)?

U sunijskom sekulariziranom mišljenju povijesti gotovo niko, u šiitskom revolucionarnom diskursu islamska teologija nade poslije Islamske revolucije trpi zatočena u ideološkoj redukciji vladajućeg

režima. Islamska teološka misao kreće se u našem istraumatiziranom konceptu vremena i u našem sekulariziranom razumijevanju povijesnosti svijeta. Ako je osnovana Ikbalova opaska da je izvorna islamska misao antiklasična, da je grčka filozofija zamračila kur'ansku induktivnu i empirijsku orijentaciju, onda je, čini se, još vjerovatnije da su muslimani svoj susret s grčkom slikom cikličnog vremena svijeta platili gubitkom povijesne dimenzije u svom razumijevanju stvarnosti. Riječ je zapravo o našem gubitku one najizvornije religijske zavičajnosti koja, kako bi to rekao Victor Mag, dolazi iz 'pustinjske geografije', iz nomadskih predjela, u kojima se opstojanje zbiva kao kretanje, kao putovanje, kroz koje teče vrijeme, u kojima nadolaze događaji, u kojima se opstojanje ne doživljava kao *bašča* nego kao *događaj*.

Zapravo, na djelu je, ponajprije, naš zaborav onog etičkog za račun ontološkog. Jer, u najizvornijem religijskom horizontu svijeta, u modernoj filozofskoj misli na to je najuvjerljivije ukazao Levinas, etika je od primarnog značaja, a ne ontologija. Nije

riječ samo o tome kako je u prvom planu ono što treba da bude, a ne ono što jest. Još presudnije riječ je o tome da je Bog, a to znači Istina posve Drugo, Apsolutno Drugo. Tako, naprimjer, nije slučajno da sufije, zagledani u vječnost, uronjeni u ne-vrijeme, u svom teozofsko-mističkom izlaganju religijskog univerzuma, zakivajući bića

za njihove nepromjenjive arhetipove (*al-a'yān al-al-thābitah*), gradeći jednu fiksiranu, statičnu sliku svijeta, ne pridaju gotovo nikakvu bitnu važnost kako etičkom tako ni povijesnom horizontu svijeta. Kad, naprimjer, Ibn Arabi, navodeći *al-hadīth al-qudsī* u kojem se kaže da je bilo vrijeme kad nije bilo ničeg osim Boga, dodaje da što se njega tiče ni danas se nije ništa promijenilo, on, isključujući potpuno povijest, zapravo slijedi koliko istočnjački toliko i grčki koncept sadašnjeg samopokazivanja/teofanije Vječnoga.

Navjestiteljski sadržaj Muhammedove, alejhisselam, misije predstavlja, dakle, onu dimenziju koju smo u našem razumijevanju islama bitno zaboravili. Budućnosni sadržaj Muhammedove, alejhisselam, božanske poruke predstavlja onu perspektivu koju smo u našem razumijevanju svijeta i povijesti bitno izgubili iz vida, pa se već stoljećima prema Istini odnosimo malodušno, bez vjere, bez nade.

Mi već dugo smisao našeg djelovanja nalazimo samo u mogućnostima siromašnom, suženom, na

U svojoj najdubljoj naravi, njegova je misija budućnosna, ona je anticipacija: ona u budućnost gleda, budućnosti stremi, budućnost nosi u sebi. Njegova se poruka primarno tiče ne onog prošlog, nego onog što još nije bilo, što će tek biti. Vjera ne potiče, ne osnažuje, ne održava nadu, ona je potpuno i izravno nada.

‘slavnoj’ prošlosti ili sekularno shvaćnoj budućnosti oslonjenom i odmjerenom horizontu.

Mi nismo zaboravili bitak, mi smo izgubili sposobnost za nadajuće mišljenje, mišljenje koje prekoračuje *sada* i *ovdje*. Muslimanski *discours* u dvadesetom stoljeću u svojim preovlađujućim društvenim izrazima rasset je između rezignacije i revolucije.

Naša je nevolja u tome što je nama u našem odnosu prema Bogu stalo do prošlosti, do onog što je bilo za minulog vremena Muhammeda, alejhisselam, u njegovom zemaljskom životu i životu njegovih suvremenika. Mi tako kroz povijest koračamo natraške: zagledani u minula vremena, leđima okrenuti prema budućnosti. Naše, recimo tako, islamsko iskustvo vremena svodi se na uspomene, na sjećanje, na pamćenje. Pri tome ne bi trebalo izgubiti iz vida: takvo

spomenarsko, sjećajuće, pamteće iskustvo vremena mi dijelimo s drugim živim i neživim bićima koja također, u manjoj ili većoj mjeri, na stanovit način u svom iskustvu nose prošlost. A to bi dalje trebalo da znači: jedino pravo ljudsko vrijeme je budućnost, ili: budućnost je vrijeme koje jedino pripada čovjeku.

Drugačije rečeno: jedino je čovjeku dano da može ‘zakoračiti’ u vrijeme, jedino se on može odnositi prema budućnosti, brinuti se i nadati.

Otuda je naše razumijevanje islama i naše odnošenje prema njegovoj poruci, drugim riječima, naš praktični um, naša etička, politička, društvena, povijesna misao obilježena vremenskim deficitom.

Nedostaje nam na računu budućnost. Tako nam nedostaje ona blizina koju Bog nudi kao obećanje svoje pomoći.

Summary

الموجز

MUHAMMED S.A.W.S.,
THE MESSENGER OF ALLAH'S DAYS

محمد صلى الله عليه وسلم، نبي أيام الله

Dzevad Hodzic

جواد خوجيتش

The fundamental message of the mission of Muhammed s.a.w.s. is the most portending and pertains to the future. The text precisely discusses that futuristic content of the message of Muhammed s.a.w.s., which represents the perspective which, in our understanding of the world and history, we have essentially overlooked and have been treating the same with despondency and without faith and hope for centuries.

إن الرسالة الأساسية لبعثة محمد صلى الله عليه وسلم هي النبوة، وهي تتعلق بالمستقبل. ويتحدث هذا المقال بالتحديد عن المضمون المستقبلي لرسالة محمد صلى الله عليه وسلم، والذي يمثل تلك الرؤية المستقبلية التي غابت عن ناظرنا في فهمنا للعالم والتاريخ. فصرنا نتعامل مع الحقيقة بفتور، وبدون ثقة، وبلا أمل.